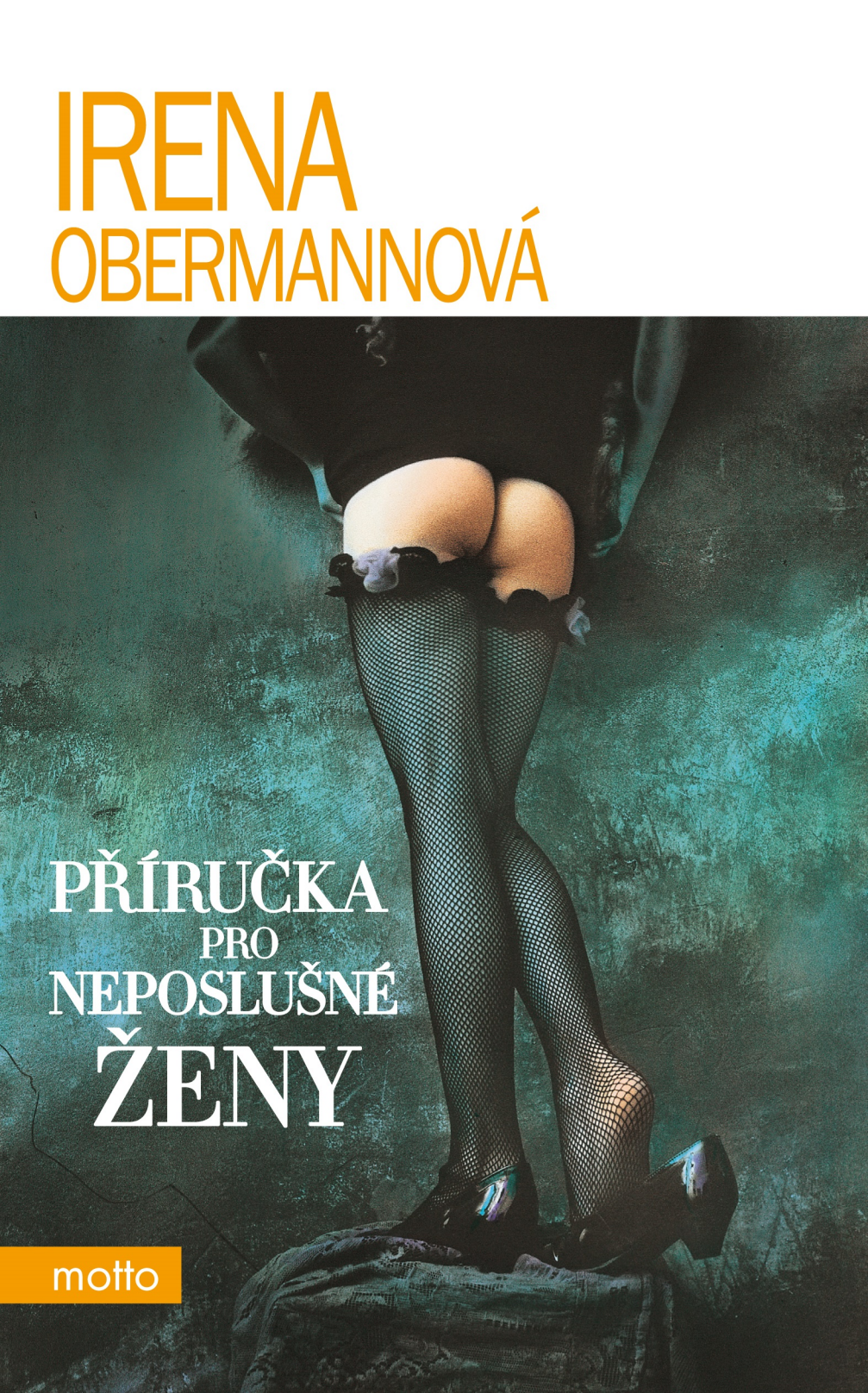

IRENA OBERMANNOVÁ

PŘÍRUČKA
PRO
NEPOSLUŠNÉ
ŽENY

motto

motto

IRENA
OBERMANNOVÁ

PŘÍRUČKA
PRO
NEPOSLUŠNÉ
ŽENY

Praha 2014

© Irena Obermannová, 2003
Cover photography © Jan Saudek, 2014

ISBN 978-80-7246-659-7

V KOČCE

Budu vám říkat sestry, sestry mé siamské, protože jak jinak bych mohla vysvětlit, že zrovna já píšu příručku? Já, která nerozumím vůbec ničemu, protože všechno mám nějak vzhůru nohama, převráceně, jak bych zrovna já mohla někomu dát jedinou radu, když manžel mi dávno utekl do lesů, když nevím, jak se peče bábovka, když moje domácnost je prerie, když děti mám zdivočelé. Odpověď zní, že právě proto, je-li celý svět vzhůru nohama, proč jej nenapodobit, proč radit vážně, seriózně, proč vůbec radit? Toto jest příručka pro vás, sestry převrácené, kterým také utíkají do lesů, protože se domnívají, že jste nesnesitelné. Budme nesnesitelné spolu, sestry plápolavé.

Volám vás, neposlušné, ale nemyslím tím všechny ženy, většinu žen. Oslovuju ženy nepřijatelné, ženy těžko stravitelné, neobvyklé, jinačí. Ženy mimořádné. Vás, sestry hrbo-laté.

Vás, které jste se rovněž narodily jako holčičky s mašlí, slušné a poslušné a příšerně hodné, protože vaše maminka často plakala a tatínek trochu pil, kolem vládl socialismus a nosily se manšestrové bačkůrky, a dokonce i poslušná děvčátka, která mám na mysli, je často ztrácela, protože s jejich ukázněností to bylo od začátku trochu sporné.

Mám na mysli vás, kterým nevoněla školní jídelna, nenosily jste klíče na krku a často ztrácely také řeč. Byly jsme odjakživa trochu divné, a abychom to nějak zamaskovaly, pořád

jsme se omlouvaly, říkaly jsme „promiňte“ a „nechtěla jsem“ a „odpusťte“, byly jsme původně tiché a povolné a naše máma seděla doma v komoře na kýblu, právě vytřela podlahu a skučela beznadějí, kterou bylo nutno skrývat, zavřít ji ve špajzu, takový je přece ženský úděl, maminečko, maminko, holčičko moje, plná lásky, lásky zadupané. Do noci jsi šuřovala a pak mi šila mašle.

U nás postavili školní jídelnu mimo hlavní budovu, muselo se jít asi dvacet metrů po chodníku, ale nesmělo se utíkat, bylo nutno se pomalu, pomaličku přezout, jednou, dvakrát, furt, tenkrát se všichni jen přezouvali. Ach božítku, jak strašně jsem se z toho chtěla vymanit, masa špatně oblečených spolužáků v domorobo kalhotách, občas jsem napsala rým nebo aspoň slovo na stěnu holčičích záchodů. Poznáváš se v tom, sestro neposlušná? Ty, pro kterou píšu, sestro indiánská, taky jsi jezdila po sídlišti na koni tryskem a hlavou narážela do sámošky? Všechny žijeme stejný příběh, jezdíme splašené a držíme se za hřívu, obličej přitisknutý milostně ke koňské kůži, ke koňskému srdci, konečně nádherné, pyšné a vzpurné, než nás nakopou a opustí a poníží. Sedíme s našimi matkami ve spíži a řveme do světlíku a oči si vyřveme, pořád stejný příběh, tisíce let stejný kolovrátek.

„Nepojedu na ten tábor.“

„Ale proč, Irenko?“

„Nemám pravý texasky.“

Tehdy se tak říkalo džínám. Mít pravé texasky bylo podmínkou vstupu do dobré party. Právě texasky vyjadřovaly názor, postoj, odboj, tolik jsme si tehdy byli sebou nejistí. No jo, ale kde je vzít?

Půjčila jsem si je od kamarádky, které je poslali příbuzní z Ameriky. Máma obkreslila střih a šila celou noc. Ráno ležela na kuchyňském stole dokonalá kopie. Na tábor jsem jela. Po půlhodině jízdy ve vlaku jsem pochopila, že střih je v po-

řádku, ale látka ne, ó hrůzo. Měla jsem na sobě pravé české texasky. Už nikdy jsem je neoblékla, přijdu do pekla, maminko.

Píšu pro tebe, sestro sedmibolestná, co chodíš při úplňku nahá a také jsi tejrala svou tejranou matku, a pak tě začal tejrat ten tvůj, nejdříve potichu a nenápadně, člověk si dlouho myslí, že je to láska. Býval jemným, něžným chlapcem, ale už mnoho let nemluví, každé tvé slovo se ti vrací jako špatná e-mailová adresa.

Je načase být konečně neposlušná z gruntu, neflákat to a neuhýbat očima, prostě odmítnout poslušnost, jinak se dotýkat, mnohem hlouběji, tam to všechno začíná, v posteli, je důležité v ní zůstat, neopouštět ji, nezačít smejit, nevyměnit jeho péro za koště, dokonce ani za děti. Mít děti je dobré, ale nezapomeň na ten vznik, na postel velikou a bílou jako podstata.

Sestry, křičte a nenoste mašle. Neomlouvejte se. Chtěla bych vám dát spoustu rad, ale jsem bezradná, musíme je nalézat spolu a po kouskách, jako když čarodějnice mumlá, jako když se rozvzpomínáme po ztrátě paměti. Nebudu se vždy vyjadřovat srozumitelně, za první, za druhé, za třetí, proč také, stejně mi rozumíte i beze slov a mezi řádky.

Zkuste se dívat kočce upřeně do očí. Nikdy neuhne pohledem. Bylo by možné tak spočinout navždy. Navždy v kočce. O to se chci snažit, o tu upřenost. Nádherný pohled královny. Kosmické spojení.

V době, kdy komunikačních prostředků přibývá a porozumění se vytrácí, kdy zatelefonovat někomu na pevnou linku začíná mít intimitu soulože, chci mluvit právě k vám, sestry bouřkové, k vám a jedinému muži, který je hoden nahlédnout do holčičího povídání, protože se nazývá muž-objetí.

Nevzpomínám si, kdy mi došlo, že se chci vzepřít, nepo-

držet. Asi v bříše. Asi jsem neměla jiné východisko v těch českých texaskách. Ostatně, ani vy nemáte jiné východisko, sestry posedlé. Možná to u mě vypuklo tenkrát v kempu.

Jela jsem s rodiči pod stan. Od nich to byl hrdinský čin, mámě táhlo na padesátku, táta ji už překročil. Ale jak jinak vzít dítě k moři než v emběčku a se stanem, psal se rok sedmdesát pět a mí rodiče byli slušní lidé.

Tábořili jsme na samém břehu Baltského moře, líbilo se mi to, přestože kromě nás v těch lijácích dávno nikdo nezůstal.

Ten den jsem se probudila brzy. Vlhku už jsem přivykla, ale co ten strašný puch?

„Mami, co to tady smrdí?“ zakňourala jsem.

„Je mi zle,“ vypravila ze sebe s obtížemi.

Rozhlédla jsem se. Zapomněla jsem vám říct, že jsme měli stany dva, jeden pro tátu a druhý pro mámu a pro mě, tvrdili mi, že jsem ještě moc malá, abych mohla spát sama, neřekli mi ani slovo o veliké posteli, která se nesmí za nic na světě vyměnit, ani za mě, mysleli naopak, že to udělali kvůli mně, z lásky k dítěti, jenomže láska je jen jedna, není možné ji rozparcelovat na lásku k dítěti, lásku k muži, lásku k sobě, všechno je postel, bílá postel, v níž je nutno setrvat.

Viděla jsem, že ležím ve zvracích. Ve zvracích mé mámy. A zvedl se mi žaludek. Přestěhovala jsem se k tátovi do stanu. Probudil se.

„Mámě je špatně,“ povídám mu.

Vstal a šel se na ni podívat. Všimněte si, že neříkám – šel za ní.

„Jsi odporná,“ slyšela jsem přes látkovou stěnu nepropouštějící déšť, ale krutá slova ano. „Chudák dítě.“

Po tvářích mi tekly slzy a už ve mně zůstaly.

Nebrečela jsem kvůli matce. Nebrečela jsem ani kvůli otci. Vzlykala jsem proto, že ho miluju, že ho nesmírně miluju a že je to strašně nespravedlivé.

A tehdy mě poprvé napadlo, že milujeme muže, i když si to nezaslouží. Milovat je však nejsme schopné přestat. A je to správné, láska nesouvisí se spravedlností. Můžeme se však pokusit o jednu věc – ani my se nesnažme lásku si zasloužit. Všimněte si, sestry mé planoucí, že nezasloužit pochází od slova sloužit.

Pane-objeti,

spatřila jsem Vás tehdy v dopravní zácpě. Nedělejte, že si na mě nevzpomínáte! Stovky rakví popojíždějí, popojíždějí, trpělivě a v domnění, že jim nic jiného nezbyvá. Opočlověk by to nepochopil.

Nahlížím do sousedních aut a fascinuje mě blízkost těch zavřených lidí, chci se jich dotknout, vyrolovat okénko a líbat je. Ale vždycky ujedou. Všichni, kromě Vás. Vy jste mi zůstal jako pohled kočky. Miluju Vás. Jste můj. Jste ten pravý.

Jela jsem pro dceru. Tehdy jsem si ještě zaturzele myslela, že jsem slušné děvče, a neříkala jsem mužům na potkání – poslyš, co kdybychom spolu šli do postele? Ještě jsem nepochopila panenskou rozkoš soulože s cizincem, jediné pravdivé milování, protože nic ostatního se jej netýká, a člověk se tak chodidly dotkne hvězd. Soulož, kdy si jsou žena a muž nejblíž, jak to jde, protože ji nikdy nerozmělní, nerozcupují na cáry dětí, nevěř, peněz, útěků a návratů a útěků. Jde o bezbřehost, trvalé spojení bez jiného smyslu, trvalé sémě. Ano, pane, jste mé trvalé sémě.

Začala jsem se na Vás dívat první, zkusila jsem to obrněna bezpečným krunýřem karoserie. Při každém popojetí jsem se bála, že Vás ztratím, ale začal jste brzdit či přidávat tak, abyste zůstal ve vedlejším pruhu na dosah mých očí. Dívala jsem se stále sprostěji, schválně užívám toto slovo, má slovní základ prost- – byla jsem prosta, sprosta čehokoli jiného, chtěla jsem Vás jenom ošukat, na nic jiného jsem nemyslela.

Nechal jste se. Hráli jsme si. Nejdřív jste se usmíval, ale pak už ne. To když jsem si vsunula ruce do kalhotek a svou šitívou nakreslila na okénko svého auta polibek. Banální, že? Zbožňuju banalitu, je obyčejná, prostá, sprostá. Necukl jste. Udělal jste cosi nádherného. Přitiskl jste na sklo svou dlaň.

Proto Vám píšu a budu Vám psát stále. My ženy celý život hledáme toho pravého, prince, který nás zachrání, protože se

domníváme, že je nutné nás zachránit, dlouho si to myslíme, než se buď zachráníme samy, nebo umřeme. Ne fyzicky, chcípne v nás kouzlo, pojde mávnutí proutku, magie hledání, už nevěříme v prince, už nevěříme. Ale já mám Vás, mávnutí, co trvá, i když šleh už pominul, mám toho pravého a budu Vám psát. Nepůjde o žádný dopis Tatiány, právě naopak. Odnese to za všechny, nebudu se dělat hezcí, než jsem, odpykáte si to za prince i za mého tátu, co nesnesl zvratky své ženy. Naložím na Vás všechny své lásky i nenávisti, všechno Vám prozradím. Měl byste vědět, že mou nejhorší vlastností je, že píšu, to se nesmí, to muži neodpouštějí. Zpočátku jim to připadá roztomilé, jsou odhodláni snést několik blábolů od blondýny, později se však zaleknou. Pochopí, že píšící blondýna to myslí vážně, vidí, že se žene kamsi, kam za ní nemohou, že z psaní jejich vyvolené vyplývají další a další nepříjemné skutečnosti: doma není vyluxováno, pokojové květiny hynou. Rozhodla jsem se odnaučit se sepisování románů psaním příručky, abych se vyléčila. Snad se mi to podaří. Vždy jsem dávala číst, co jsem zplodila, svým mužům. Všichni utekli. Jsem nenapravitelná, chci, abyste také Vy četl tuto příručku, přesto, že je pro ženy, a přesto, že je tajná. Chci zjistit, jestli to vydržíte, jestli příručku snášejí muži líp. Stane se to prubířským kamenem našeho vztahu. Musíte vydržet, jste ten jediný. Vzpomínáte?

Konečně se auta doplazila do průjezdnějších míst. Zatroubila jsem. Vy také, jako mé zrcadlo, jako můj prostor za zrcadlem. Vyrazil jste a rychle mizel v zatáčce. Měl jste dojem, že hra skončila, ale jako jedinému pravému muži pod sluncem Vám rychle došlo, že se mylíte. Před chvílí jsme se spolu vyspali a bylo potřeba se naposledy dotknout. Jela jsem za Vámi, pronásledovala Vás stále urputněji a v té rychlosti jsem se změnila v neposlušnou, neslušnou, sprostou, prostou ženu, našťastí.

Zastavila jsem u kraje silnice. Věděla jsem, že zacouváte, doufala jsem v to. Došli jsme úplně k sobě, stáli jsme před sebou jako

dva stromy, které srůstají, a teprve po chvíli jste zvedl ruce jako dvě větve a objal mě. Spochinuli jsme tak chvíli, pustili se, nasedli každý do svého vozu a odjeli na opačné strany. Jako každý muž a každá žena. Děkuju Vám za tu pravdu, kterou jste mi daroval. Také Vám ji dám.

Každý den dvě básně a bude mi krásně, napsala jsem si kdysi, zarámovala a přišpendlila do kuchyně nad sporák. Nad sporákem je ta věta důležitá, řekla bych dokonce, sestry mé utržené, že nad sporák sedne jak prdel na hrnec.

Báseň se sporákem souvisí, i když chápu, že to zní divně. Nesouvisí s ním běžně. Souvisí s ním v případě neposlušných žen. Žen jiných a nádherných. A proto kapitolku o jídle vrznu právě sem, zdánlivě bez souvislosti, sestry mé – písničky.

Jídlo a jeho příprava, jeho jedení a jeho snědení znamená život. Prostota. Pokorný obřad na míse. A báseň je málo slov. Znamená slova přesná a vyvolená. Znamená radost a smutek a život. A ženy, o kterých mluvím, vy, mé sestry, dokážou spojit báseň s životem, mimořádnost s jídlem, slavnost s prostotou. Opravdové ženství je na tomto slově založeno. Opravdový život je na něm založen.

Naše matky bývaly moderní. Vařily pragmaticky. Vařily, když nastal čas snídaně, oběda, večeře. Zredukovaly se na plničky útroh. Kdo měl hlad, obrátil se na mámu, máma něco uklohnila. Vstala kvůli tomu třeba ve tři ráno. Na rozdíl od našich babiček však naše matky už vařily nerady. Nevyžívaly se v tom, používaly pytlíky, polotovary, předvařenou rýži, byly to zaměstnané ženy, zaměstnané plničky, přepracované matky, nešťastnice. Nebylo jim vlastní orientovat se v řeznictví, rýpat prstem do krvavých fláků, ale časem to

zvládly z lásky ke svému hladovému manželovi. Považovaly za bezpodmínečně nutné všechny vykrmit – a všichni jim pak za to nadávali.

Já jsem nechávala své děti hladovět. Hlad bystří mozek a povznáší ducha. Nejvíce však prospívá manželům. Zocelí je a naučí samostatnosti. Doma nesmí být navařeno ani napečeno. Moje maminka vždycky říkala, že aby chlapovi chutnalo, musí jídlo smrdět masem. Je to hloupost. Ostatně, proč by mu mělo chutnat? Jsem přesvědčena, že jídlem začíná diktát žen.

Dříve ženy vařily kvůli mužům a poslušně s nimi tloustly. Muži se jim za to odvděčili tím, že stvořili idol ženské krásy v podobě podvyživeného rachitického dítěte. Ženy se jim za to mstí tím, že nadále vaří kvůli sobě – tedy bezkrevné vílí pokrmy.

Můj vlastní příběh je i v tomto směru trochu atypický, ale poslyšte jej: Žila jsem mnoho let s diabetikem. Toužila jsem ho uzdravit a činila jsem pro to zázraky. Zázraky s jídlem. Básně s jídlem. Dávala jsem do chleba růže a do polévky pomněnky a do salátů lilie.

Pomáhalo to. Všechna náboženství vycházejí z toho, že jídlo se pojí s duchovním životem. Předepisují půsty, praví, kdy jíst maso, kdy ryby a kdy nejíst nic. Čím více se chceme podobat Bohu, tím více si určujeme své vlastní obřady, vlastní zákazy, příkazy, pravidla a potěšení. Svě vlastní básně.

S mým mužem diabetikem jsme se po letech rozešli. Neuzdravila jsem ho. Ale ani neotrávila, přestože ke konci našeho vztahu jsem do jídla začala přidávat muchomůrky. Uzdravila jsem sebe. Samu sebe. Začala jsem být poslušná v jídle a neposlušná v životě. Stavím se na zadní, ale na své, a ržám svou báseň. Ráda připravuju pokrmy, když je mi hezky, když svítí slunce a když na mě sedají básně. A ráda je servíruju na svých vlastních dlaních.

Milý pane,

chci Vám vyprávět všechno popořádku, ale nejsem moc systematický člověk, určitě budu přeskakovat od jednoho k druhému, budu odbočovat a sama sobě odporovat a mluvit překotně. Ale jestli jste ten pravý, tak mě vyslechnete právě proto, že jste odjel po prvním objetí. Chci Vám vyprávět o mužích svého života, ne o všech, o těch, kteří neodjeli hned, ale až posléze, ne o všech, ale o těch, které jsem měla ode dne, kdy jsme se navždy rozloučili s mým bývalým, s mojí dětskou láskou, od okamžiku, kdy jsem se musela začít měnit, pokud jsem neměla umřít. Všichni byli krásní a všechny je miluju, nebylo jich mnoho, ale mnoho mi dali. Začnu od konce, tím posledním a nejdůležitějším mužem mého života.

Toho pravého jsem potkala v divadle, kam jsem šla s Jakubem, do něhož jsem tehdy byla šíleně zamilovaná, ostatně, jak už asi tušíte, jsem do něho šíleně zamilovaná stále a vždycky budu. Sedli si vedle nás, on a žena, kterou náhodou znám, jmenuje se Šárka. Pozdravila jsem se s ní a opona šla nahoru. O přestávce jsme se vzájemně představili.

„Tohle je Jakub,“ povídám.

„Tohle je můj advokát,“ povídá Šárka.

Podala jsem mu ruku a prohlédla si ho. Mohlo mu být tak kolem padesáti. Dosud mě muži v tomhle věku vůbec nezajímali, a byla to chyba. Měl brýle a za nimi oči, které s ním jaksi neladily, stejně jako neučesané vlasy. Na sobě měl jako jediný z návštěvníků divadla oblek a kravatu, chodilo se sem totiž v džínách, vlastně to byl spíš klub. Když jsme zmatený proces představování zdárně absolvovali, odesli jsme s Jakubem do baru a těch dvou si už nevíšmali.

„S kým to tam Šárka byla?“ volala jsem hned druhý den ráno jedné kamarádce, která ji dobře znala.

„Ále, to je Šárčin právník,“ protáhla dlouze.

„Jak právník – to mě nezajímá, chci vědět, co je zač.“

Zopakovala mi, že je to advokát. Šárka ho zná dlouho, kdysi ji zastupoval, ale určitě s ní nechodí, to by moje kamarádka musela vědět.

„Poslyš, takovýho chlapa bych měla mít. . . ,“ řekla jsem vážně.

„A co Kubiček?“

„To je jen legrace. Chodíme spolu z legrace, spíme spolu z legrace. O nic nejde.“

„To je legrace,“ řekla moje kamarádka.

„Teď jo.“

„No tak měj toho právníka, když myslíš.“

„Ale jak?“

Moje kamarádka nevěděla. Většinou ví všechno, najednou nic. Alespoň zatím. Bylo to tak správně.

Dál jsem se válela s Kubičkem, protože v životě je moc málo legrace. Určitě o tom víte, pane, jinak byste mě neobjal. A určitě si myslíte, že toho muže jsem dostala. Máte pravdu. Ale nebylo to jen tak, nemohla jsem ho pronásledovat jako Vás, ještě jsem na to nebyla zralá. Tehdy jsem se teprve učila silně si přát. Mít mocné přání a přát si ho tak náruživě, že ta síla budí ze spaní, jen takové přání se změní ve skutečnost. Já však neumím tu skutečnost pak opatrovat. Jsem neposlušná žena a jako taková ztrácím na cestě životem muže, které miluju, peníze, které potřebuju, a práci, při níž se neohýbám. Pokud si, pane, pomyslíte, že jsem spíš nesnesitelná žena, nevíte, o čem je řeč, a nejste mě hodeni a nejste ten pravý. Objímám Vás.

Hodné holky nosily punčocháče ještě v dubnu. Byla to taková nevyhlášená soutěž, kdo první vyrazí s holýma nohama, a já ji pokaždé vyhrála, sestry hořící. Jinak se nepovažuji za zrovna moc soutěživý typ, a dokonce ve společenských či sportovních hrách, kde jsou jasně daná pravidla, vyhrávám vyloženě nerada. Vítězství mi přijde moc regulérní, málo nápadité. O to raději vyhrávám, když nejde o hru, protože tam jsem vždy hlavní cenou já sama.

Když můj bývalý manžel navždy zmizel v propadlišti dějin, sedla jsem si doprostřed obýváku na zem neschopna pohybu a propadla jsem absolutnímu zoufalství. Přišla noc a já zataala zuby. Co mi zbývá – bilancovala jsem. Nic neumím a mám dvě děti. Nemůžu dělat servírku, protože bych hosty polila kávou, nemůžu dělat na poště, protože neumím lepit známky, nemůžu dělat uklízečku, protože nevidím nepořádek. Můžu skočit z okna nebo napsat knihu. Zvolila jsem to druhé. Hned první noc po rozchodu jsem začala psát. Věděla jsem, že si nemohu dovolit žádnou luxusní knihu určenou ke čtení v literárních salonech. Věděla jsem, že ta kniha musí být pro všechny kromě kritiků. Bála jsem se, abych někoho nenudila výlevy zhrzené manželky, a přitom jsem chtěla psát o tom, co každý zná. Myslela jsem na tuláka Charlieho, chlápka, který neztrácel baletní krok, ani když hrál Hitlera.

Většina soudných žen by se v mé situaci asi zaměřila na

shánění slušného zaměstnání a slušného chlapa. Přemohly by se a dělaly, co je nebaví, a říkaly by, že život není peříčko. Život je peříčko, tvrdím, a dívky, které si vydupaly na mamince, že budou nosit podkolenky v březnu, plynou proti proudu, plují jinak než většina, protože většina se většinou mylí. Co to vlastně znamená, chovat se rozumně? Obvykle tak, jak se očekává, jak se sluší, jak nás to učili. Mé sestry v krvi, pište knihy, malujte, zpívejte, jásejte a dobře to všechno vymyslete. Buďte urputné a ďáblem posedlé. Proč dělat věci jednoduše, když to jde složitě, který blb to říká naopak? Nikdy nechodte tou nejjednodušší cestou, sestry zježené, došly byste vyhaslé.

U mě to propuklo podkolenkami v lednu, ale možná ještě mnohem dřív než v časech povinné školní docházky, možná už někdy v jeslích, kdy jsem v době nucených her chodila celé hodiny dokola a umíněně opakovala: „Je to tu hnusný, je to tu hnusný,“ dokud mě nezavřeli do sprchy. Jde o odvalu, sestry, ale můžeme jí říkat podkolenka, nabubřelými hrdiny ať jsou muži. Byla jsem divné dítě, zalezlé do své jinakosti, a při tom všem blondýnka s mašlí, zdánlivě nesmělá, bázlivá, ale když šlo do tuhého, ano, příznávám, když šlo o vítězství, prosadila jsem si svou.

Vzpomínám si, jak jsem probřečela tábor, s nikým jsem tam nebyla schopná promluvit slovo, jen jsem psala domů zoufalé dopisy, odvezte mě, zachraňte mě. A tak přijeli. Jenomže táborový vůdce si je vzal stranou a navypřávil jim, že už je vše v pořádku, že jsem se šžila s kolektivem, a odvelel mě na táborové hry. Rodiče uklidnění odjížděli. Když vycouvali, spatřili mě pod autem, spící na silnici. Chtěla jsem jim rozhodně zabránit v odjezdu, a také se mi to podařilo. Zděsili se, že mě mohli přejet, a nikdy víc jsem nejela, kam jsem nechtěla. To není návod, to je jen ukázka přání zhmotněného a vyšponovaného k prasknutí. Vynalezte si svůj vlastní způ-

sob, jak postupovat. Nebuďte baby, sestry popelavé. Dám ruku do ohně za to, že všechny zásadní věci v životě lidském jsou jako podkolenka: nevhodné a nepřiměřené a člověk se při nich klepe zimou.

Můj jediný

pak jsem už svého advokáta neviděla.

S Kubíčkem jsme dělali pořád tu jednu věc dokola, noc co noc, den co den, bezohledně ke všemu a ke všem, tak dlouho, až jsme vysáli veškerý obsah, až nic nezůstalo a nemohli jsme dál. Oba jsme byli smrtelně bledí a vyhládlí a museli jsme se přestat stýkat, museli jsme to učinit ze vteřiny na vteřinu, jako když vzlétne raketa.

Pustila jsem se do úklidu svého psacího stolu, vyprazdňovala jsem šuplíky, nakupovala chléb, rohlíky a máslo. Dala jsem se ostříhat a po všech stránkách jsem se začala chovat civilizovaně. Hledala jsem zaměstnání, dopisovala jsem knihu, stýkala se s přáteli, zalévala květiny. Plánovala jsem dovolenou a dospěla jsem k rozhodnutí, že chci žít sama. Byla jsem se sebou spokojena, ale občas se mi stávalo, že se ve mně zničehonic rozevřel smutek jako kapesní nůž, jako kosa smrtky. Časem jsem si však zvykla na tu náhlou bolest, co se mi na okamžik zatála do srdce, a brala jsem ji asi tak, jako když někomu teče krev z nosu.

Možná se mě zeptáte, jak jsem mohla takhle žít, jestli mi nebylo smutno. Všichni muži se nás takhle ptají, nás, které žijeme samy, přímo nás vyslychají, ani Vy nebudete v tomto směru jiný, muži si vždycky myslí, že žena je nutně potřebuje, že bez nich uhynie.

„Máš někoho?“ ptali se mě všichni po třetí větě a smutně kývali hlavami, když jsem řekla: „Proč se ptáš?“

Jistě i Vy byste mě považoval za nešťastnici. Ale je nutné, abyste jako jediný muž po Kristu, co dosáhl hory Olivetské, pochopil, že tak to není, nemohla bych Vám jinak psát, nemohla bych Vám náležet.

Každé lásce předchází cosi jako těhotenství, doba naděje a slavnostních příprav, alespoň ženy to tak mají, než přijde láska, pokud má být veliká a opravdová, předchází jí obřad, cosi na

způsob vítí věnců, házení střevíčků, věštby z ohně, kdy dívka (každá žena je dívka) musí projít očekáváním a samotou, a hlavně – musí si ho přát. Toho svého. Jediného. Tak to je. Chci, abyste se alespoň Vy už žádné ženy neptal: „Máš někoho?“ Ne-dělejte to, nebo Vám srazím vaz.

Jednoho dne mi přišel úřední dopis, musela jsem si ho vy-zvednout na poště oproti vlastnoručnímu podpisu a ještě u pře-pážky se mi udělalo zle, žádná krev z nosu, čirá kudla, řinoucí se láva po celém těle, nezadržitelná, jako když se trhá nebe. Bo-lest spojená s husí kůží a drkotajícima zubama, bolest předchá-zející štlensví. Co si vlastně, pane, myslíte o pláči žen? Jako jediný muž pod sluncem jej musíte beze zbytku pochopit, jinak bych Vám nemohla dál důvěřovat. Ale nechte mě to dovypřávet, nesnáším, když mi skáчете do řeči.

Dopis poslal právník mého bývalého muže. Žádal razantní snížení výživného a z psaní jasně vyplývalo, že můj bývalý pravý baží po bytě, v němž jsem žila s jeho dvěma dětmi. Nemohu si pomoci, vždycky v takové chvíli myslím na to, jak jsme je dělali, vidím postel, základ života i smrti, vidím plození, rozkoš, do-teky. Neusnadňuju si žádné hnusné chvíle, chci je pochopit až na jádřinec, chci si je odskákat, odkroutit, vytrpět, jak víte. Řvala jsem na poště, co jsme si to udělali, lomila jsem rukama a plodila naše děti celá roztažená, to přece není možné, zastavte někdo ten hnus, dva lidé v jedné posteli si přece takhle nepišou! Škobrtala jsem ulicí už zase necivilizovaná, protože proč a k čemu, když světem chodí takovéhle dopisy.

„Kristapána, co mám dělat?“ drkotala jsem se celá u kama-rádky.

„Uklidnit se.“

„A dál?“

Věděla stejně jako já, že radu číslo jedna přeskočíme, že se vybrečím jak náhon rybníka a všechno zas nabude božských ob-ryšů, jak říkával Kubiček.

Pláč žen je jednou z vlastností, pro niž jsme považovány za slabé, za nekompetentní, za hloupé a přecitlivělé. Ženy pláčou. Některé málokdy, některé často, já nejčastěji, proto o tom leccos vím. Plakat je správné. Kromě toho, že pláč prospívá zdraví, očisťuje tělo i mysl a smývá pot, považuju jej za jediné správnou, protože přirozenou reakci na nepravosti, křivdy, hnusárny, lži a podrazy, které se v našem svižném světě dějí. Zbije-li někdo dítě, dítě pláče, zbije-li někdo psa, pes kňučí. Dospělí se většinou ručně nebijí, je to nedůstojné jejich postavení, moci, kterou mají, a také není hygienické dotýkat se někoho dlaněmi. Chtějí-li někomu ublížit, páchají odpornosti a svinstva. Jedinou správnou reakcí na takové jednání je pláč, tvrdím já, usedavý pláč nad lidstvem, které na sviňárny pojde, usedavá a nezastavitelná lítost nad zanikajícím světem, v němž se nesmí reagovat jako dítě, jako zvíře, jako žena, kde se automaticky očekává, že člověk na úrovni, muž, není primitiv, nebrečí, ale oplácí svinstvo svinstvy. Proto Vás, pane, prosím, abyste plakal, abyste nepředstíral sílu, abyste nepředstíral, abyste myslel alespoň Vy srdcem, abyste byl první, ostatní to snad jednou pochopí, jestli to vůbec ještě lze stihnout.

„Ptáš se, co dál?“ mračila se na mě moje kamarádka. „Dál musíme získat toho tvýho právníka, neznám nikoho jinýho, kdo by mohl tohle vyhrát.“

„Není můj,“ utřela jsem si slzy.

„Vůbec se nezabývá rozvody, nesnáší ženský, který se rozváděj, někdy mám dojem, že nesnáší všechny ženský,“ pokyvovala má kamarádka vážně hlavou.

„Myslíš?“ To vypadalo nadějně, takového muže jsem ještě nepatřila.

„Musíme na něj něco vymyslet...“ chodila po pokoji sem a tam a mračila se. „Už to mám, přinesu mu tvou knížku.“

„Ještě nevyšla.“

„Vytiskneme ji z počítače.“

„Možná nikdy nevyjde.“

„Nic lepšího mě nenapadá. Peníze z tebe nekoukaj, tak snad se chytne na tvou pomatenost.“

„Mám i jiné přednosti,“ namítla jsem.

Druhý den jsem maštrovala dát jeho sekretářce umolovaný rukopis své knihy. Doufala jsem, že ho zahlédnu, ale asi tam nebyl. Potřebovala jsem si jen ověřit, zda je to opravdu on, muž, kterého nutně potřebuju, chtěla jsem se ujistit, že jsem se nespletla.

Nespletla jsem se. V tomhle se splést nedá, protože srdce je rozhodnuto, nepochybuju, že o tom víte, pane, že to znáte, že jste to zažil. Velká láska není nic nevysvětlitelného, protože se nevysvětluje, nemá pranic společného se slovy ani důvody, leda snad s očima. Ano, jsem si jista, že mi to způsobily jeho oči. Cikánské a veselé, se spodními vodami, co z nich čišely jako znamení zapomenuté, potlačené energie.

Teprve mnohem později jsem měla pochopit, že spodní proudy byly dávno zabity a spoutány na oprátce. Teprve mnohem později jsem měla pochopit, že jako při každé velké lásce i tentokrát se pletu, protože velikánská láska znamená velikánské myšlení, nádherné a bezbožné a posedlé, a pokud ji chce člověk uchopit a vlastnit a mít, je nutné vzít rozum do hrsti a nechat v ní umřít všechny bůžky, pokorně sklonit hlavu před tím málem, co znamená velká láska po letech. A možná to není málo, někdo říká, že je to víc, ale já jsem posedlá, tak tvrdím, že je míň, když démoni umřou a břicho nesténá. Prostě tu poslední fázi neumím, ještě jsem se jí nenaučila, a proto jsem si Vás vyvolila, protože jste i nejste, tak jako láska.

HOLČIČÍ HRY

Toho pravého jsem potkala, když mi bylo čtrnáct a půl, sestry mé halucinogenní. V začátcích známosti muže neposlušnost na ženách přitahuje, považují ji za cosi jako roztočilou potrhlost a vzrušující erotickou hru. Proto neposlušné ženy mívají úplně nejvíc ctitelů, hodně milenců, několik manželů – a nezbude, kdo by jim zatlačil oči, kromě jejich nemanželských dětí. Protože posléze muže neposlušnost děsí a nakonec vezmou nohy na ramena a prchají do lesů. Jde však o muže starého typu, o muže, kteří už když se narodili, byli tímto typem z doby kamenné, o muže bázlivé, staré, zbabělé a nemocné, o muže na vyhynutí. Protože, sestry křivolaké, my jsme si přece nikdy nehledaly muže bezvýrazné, pohodlné, poslušné, ale právě naopak. Chtěly jsme hrdiny, jenže jsme neuměly rozpoznat ty skutečné a ryzí a vybíraly jsme si podvodníky a grázly. Nicméně už sama skutečnost, že ženy touží po silných mužích a muži zůstávají spíše se slabými ženami, mi připadá výmluvná. Zdá se, jako by muži byli většinou bojácnější, plašší, tišší – proč nás tedy tak dlouho ovládali, čím jsme si to způsobily? Proč je potom tak běžný jev, že žena se obětuje muži, protože ho považuje za schopnějšího, proč tolik žen slouží domnělému mužskému géniu? Protože nevěří ve vlastního génia, protože v něj nevěří její muž. Protože je poslušná a její muž je na cestě k vyměnění.

Na gymnázium jsem šla z osmé třídy. Tehdy se tímto svérázným způsobem komunisté snažili zkrátit lidem dětství, jenomže dětství bylo silnější než oni, takže dosáhli jen toho, že v pár lidech uvízlo navždy. Možná i proto, že se museli dřív chovat jako dospělí a přivykli té podivné symbióze zjitřené fantazie a pití piva, nevím. Víím jen, že když nám jedna profesorka řekla, že se máme do druhého dne naučit učebnici ruského jazyka z deváté třídy, propadla jsem beznaději. A teprve když druhý den přišel do naší třídy můj manžel, tehdy čtrnáctiletý, svitla mi naděje.

Věřím v lásku na první pohled, je pro mě důkazem nadpřirozených jevů, protože je to nevysvětlitelný a přitom platný jev, a to, že jsem se pokaždé spletla, jej nepopírá.

Protože kdo se nespletl v lásce? A co vlastně znamená splést se? Znamená to, že dva lidé prožijí cosi silného, že si nějaký čas vyměňují jiskry a ten zážitek v nich navždy uvízne. V lásce se nedá splést. A že láska má začátek, prostředek a konec, toto tvrzení nepopírá, právě naopak.

Petr měl oči jako z obrazu *Dáma s hranostajem*, jako ten hranostaj. Líbila jsem se mu, protože jsme měla dlouhé blondáté vlasy, vyvinutá prsa a připadala jsem mu roztomile potrhlá. Na seznamovací diskotéce pořádané SSM mi při ploužáku zašeptal, jestli bych šla do kina, a tehdy v jistém smyslu vznikly naše dcery, mám je od čtrnácti let.

Do kina jsem šla, neposlušné ženy nedělají okolky, na zápěstí jsem měla uvázanou nit, protože mi kamarádka řekla: „Kdo ti ji urve, ten si tě vezme.“ Urval ji hned druhý den a přesně za osm let a jednu hodinu od té chvíle jsme se vzali. Stalo se tak na nuselské radnici, kde jsme spolu v patnácti obdrželi první občanské průkazy. On byl tím diabetikem, kterého jsem toužila spasit, až jsem málem posla nedostatkem cukru. Nedostatkem víry ve svého génia. Protože Petr si u mě zapomněl své bohémství, svého génia a své dcery,

dokonce se těchto věcí ani nedomáhal soudně. A tak jsem to všechno popadla do náruče a nikdy už mu to nedám. Prožila jsem s ním strašných dvacet let. Krásných dvacet let. Jsou moje a nevrátím mu je.

Vážený pane,

měl byste o mně ještě vědět, že nejsem dívka s pěti P. Ale kdybyste dívku s pěti P nutně potřeboval, nabídnu Vám jednu popletenou, paličatou panikářku, pohromářku a pako. K tomu ještě pitomou a pravdomluvnou. Když jsem rozčilená, všechny tyto vlastnosti se mnohonásobně umocní. Pevně věřím, že jsem stále dívka Vašich snů.

Píšu Vám to všechno proto, že když jsem šla poprvé do jeho kanceláře, byla jsem rozčilená, tedy popletená, paličatá: panikářka, pohromářka a pako a pitomá a pravdomluvná, není to jen tak, jednat s tím pravým o oškubání svého pravého.

Moji knížku přečetl. A souhlasil, že mě bude zastupovat, tedy se chytil na mou pomatenost. Byl na mě zvědavý. Na rozdíl ode mě si mě z divadla nepamatoval. Nevím, co je lepší, každopádně vypadalo nadějně, že si mě pozval po pracovní době, kdy jeho kancelář zela prázdnotou, kdy už nikdo nevolal. Udělal si na mě čas. A já si zase namalovala pusu.

Otevřel mi sám a já to viděla úplně jasně. Nespletla jsem se. Měla jsem se mu rovnou vrhnout do náruče, ale najednou jsem se bála, že šlo o jiného muže, než na jaké jsem byla dosud zvyklá. Nejenomže byl starší a vážnější než já, ale šel z něj trochu strach, cítila jsem se podobně jako u doktora, jako kdyby mě měl co chvíli vyšetřit. Nic na tomhle pocitu neměnil fakt, že se mile usmíval a že v průvanu dveří mu vlály vlasy i sako, jako by měl vzlétnout. Přišla jsem dokonce včas.

„Pojďte dál,“ halasil, „dáte si kafe?“

Nedala jsem si. Usedla jsem do křesla, které mi nabídl, a rozklepanýma rukama jsem tahala z tašky sto padesát potvrzení o tom, že všechny kroužky, tábory, hory, brýle i kontaktní čočky svých dětí platím já a že na to padnou veškeré mé příjmy. Čtrnáct dní jsem kvůli tomu běhala po všech institucích, s nimiž měly mé dcery něco společného, měla jsem za sebou vyčerpávající dny.

Vysunul si brýle nahoru a mžoural do papíru.

„Musíte mít šikovné děti,“ usmál se.

Pokrčila jsem rameny. Snažíme se, myslela jsem si, všichni se strašně snažíme, moje máma, můj táta i já. Akorát jeden člověk se nesnaží, můj bývalý pravý.

„Vy se jim asi hodně věnujete, že?“

Opravdu mě vyšetřoval, ucítila jsem známý neklid jako na rentgenu, za okamžik se mě dotkne ledová destička. Znovu jsem se zmohla jen na pokrčení rameny.

„Snažím se,“ pronesla jsem nahlas, co se mi honilo hlavou.

Neřekl nic. Probíral se lejstry. Konsternovaně jsem na něj hleděla, nesnáším papíry, mám z nich hrůzu, nemůžu se jich dotýkat déle než minutu, a i tak se otrásám hnusem.

„No, ale to na tom nejste tak špatně, když na tohle všechno máte.“

„Já na to právě nemám. Pomáhají mi rodiče. On ne.“

„On ale musí mít ohromné kouzlo, když jste s ním zůstala tak dlouho.“

Můj bývalý pravý míval kouzlo tak veliké, že svítilo, ano, zřetelně jsem kolem něj vídala cosi jako záři, hrával mi pod okny na kytaru své písničky tak dlouho, dokud mě neuhnal, dokud mě nepopálil. Nedalo mu to tak velkou práci. Jenomže pak jsem mu začala do těch písniček kecat. Připadaly mi důležité. Důležitější než peníze, majetek a spořádané manželství. Chtěla jsem, aby za nimi rovně vykročil, aby skládal a hrál a ostatní blbosti nechal na mně. Jenomže on šel za jiným. Nevím, jestli měl kouzlo, byla to lež, nosil v kapse baterku.

„Nemá žádné kouzlo.“

„Možná vám to tak připadá až teď, protože se na něj zlobíte, že žije s mladší. Není to tak?“

Podrobila jsem ho další prohlídce. I on měl kouzlo, ale jiné, než jsem dosud znala, úplně opačné, než míval otec mých dětí. Nesvítilo, jako by ho skrýval. Možná to znamená, že je pravé, napadlo mě.

„Není to tak,“ odsekla jsem. „Zlobím se na něj, že zabil své kouzlo.“

Podíval se na mě, jako by mě chtěl zmrazit. Držela jsem. Opravdu měl v očích všechno, jenom ne právní řád.

„Ale to snad ne. Manželství je přece o jiných věcech než o kouzlech.“

„Vy víte, o čem je manželství?“

„Hlavně o zodpovědnosti.“

„Ano, o zodpovědnosti ke kouzlům.“

Rozesmál se. Já taky, i když jsem svá slova myslela vážně. Moje manželství bylo pravděpodobně veskrze špatné, ale chyběla v něm nuda. My jsme se opravdu až doposledka vůbec nenu-dili. A až doposledka jsme se spolu milovali. Naposled asi hodinu předtím, než odešel. „Jsi lepší a hezčí než ona,“ řekl a já zavřela oči. „Zmiz,“ dokázala jsem jen taktak ze sebe vypravit. Protože předtím mě ponižil, potupil a znesvětil. Protože je to lhář a švindluje s kouzly. Kouzlo, kterého si necenil, zůstalo mně. Od té doby se snažím být ho hodna.

„Musím někdy klást klientům nepříjemné otázky, nehněvejte se na mě.“

Hm, kvůli tomu jsem nešla k psychiatrovi, a teď se tady mám nechat trápit? Zvažovala jsem, zda to byl skutečně tak dobrý nápad najít si právě tohoto advokáta. Možná jsem se s ním mohla seznámit nějak jinak. Možná jsem se s ním vůbec neměla seznamovat. Něčím mě popuzoval a rozčiloval.

„Třeba jste byla na svého manžela moc přísná.“

„Na koho jiného bych měla být přísná než na své nejbližší?“

„Možná nechtěl žádná kouzla. Třeba chtěl teplé večere.“

„Třeba. S teplými večeremi je to určitě jednodušší.“

„V jednoduchosti je krása.“

„Není.“

„Možná jste moc náročná.“

„To si pište.“

„Neskromná.“

„Souhlasím.“

„Chcete všechno, absolutně všechno.“

„A co chcete vy?“

„Mně stačí kafe a cigarety. Ale já klientům zásadně neodpovídám.“

„Mně nestačí nic, pořád se za něčím ženu, kladu si nereálné cíle a plním je.“

„Znáte pohádku o zlaté rybce? Ta rybářka taky chtěla pořád víc. Skončila ve flašce od octa. Měla jste mu dělat teplé večere, musel hrozně trpět.“

„Komu vlastně děláte advokáta, mně nebo jemu?“

Uvědomila jsem si, že opravdu kouří cigaretu za cigaretou a že pije už asi třetí šálek kafe, které si neustále dolévá z konvice. Současně jsem si všimla starodávného popelníku na jeho stole se čtyřmi lvími hlavami, co nepochybně každou chvíli zařvou.

„Potřebuju si vždy udělat na klienta svůj názor. Nejsem typ právníka, co zastupuje každého, kdo za ním přijde. Vybírám si podle toho, jestli mě ten člověk zajímá, jestli bych mu fandil, což nemusí nutně znamenat, že je v právu.“

„Zdá se, že jsem vaším sítem neprošla.“

„Právě že jo.“

Zmáčkl palcem jednu lví hlavu a kulaté víko popelníku se zavřelo.

Proboha, co je to za člověka? Pán lvů? Proč mě tu zkouší a prověřuje, jako bychom měli za pár hodin spolu vyplout na cestu kolem světa? Proč mě podrobuje křížovému výslechu, proč se na mě aspoň na chvíli nepodívá jako na ženskou, proč si myslí, že jsem mrcha, která touží obrát svého manžela o vše, pomstychtivě jej rozcupovat na kousíčky a nacpat si jeho šrajtofli do svého vyhaslého klína? Copak takhle působím? Copak nemá oči?

„Líbí se mi, když se se mnou klienti hádají, když odporují,

než je přesvědčím. Baví mě ten proces, neposlouchají mě pak mechanicky a tupě.“

„O čem mě chcete přesvědčit? Abych se se svými dětmi sebrala a táhla a jemu nechala být?“

„Samozřejmě že ne. Uklidněte se a zkuste mi věřit.“

Řekl to hlubokým, klidným hlasem, pomalu a ladně, jako když jde lev. A tak jsem mu uvěřila a věřím mu stále, navzdory všemu.

„Byla jste někdy svému muži nevěrná?“ zeptal se.

CITRONOVÝ BONBON

Svému muži musíte být nevěrné radostně a stále, sestry hořící, protože jinak bude radostně nevěrný on vám. Také mi to pravidlo dřív připadalo hokynářské a nehodné mé velké lásky, mého ducha. Dnes však vím, že čím více svobody si kdo urve, tím více jí má. Svoboda nepadá z nebe jako trakaře, je nutno si ji z nebe vydupat. A s nevěrou je to jako s první krádeží v samoobsluze, jde o poprvé.

Já – bohužel – nikdy v samoobsluze nekradla. Ne proto, že bych byla tak dobrým člověkem, nekradu proto, že jsem si jistá, že by mě chytli. S nevěrou jsem to měla podobně, jinak než takzvaně normální lidé, kteří se v mládí vybouří a pak už se chovají rozumně, tedy lépe mažou stopy. Zkrátka neutvářela jsem si svůj názor na nevěru jako autorka nějakých příruček o vztazích mezi ženami a muži.

Do pětadvaceti jsem poznala jediného muže, toho pravého, pochopitelně. Být nevěrná mi připadalo svatokrádežné a hloupé. Neposlušné šílené ženy totiž dokážou být věrné až za hrob, ovšem jen do chvíle, kdy si popálí srdce. Navíc podobně jako v samoobsluze jsem si byla jistá, že můj milující muž by to okamžitě poznal a nejdřív by mě zabil a pak se se mnou rozvedl. O to větší překvapení pro mě znamenal fakt, že můj milující muž nic nepoznal a pozřel i s navijákem vše, co jsem mu navyprávěla – hořelo v autobuse, kamarádka se ztratila v zoo, uvízla jsem ve výtahu...

Dospěla jsem k závěru, že muži k tomu, aby byli obelháváni, inklinují, oni po tom v podstatě touží, souvisí to s jejich nejistotou, s jejich hrůzou z pravdy. Na nevěře je nejzákladnější, že hladce prochází, že nebývá odhalena v zárodku, když se ještě nic zásadního neděje.

Začala jsem tedy být svému pravému nevěrná s těmi prvými. Nejdřív jsem to potichoučku a s obavami zkusila, jako bych podávala čertovi prst. Můj muž zavřel oči a strčil hlavu do písku, hlavně aby ho nic nebolelo, a já začala být stále překvapenější, kolik pravých chodí po světě nevyužito.

Nevěra je pravděpodobně nutným důsledkem toho, že manželství je naplánováno zbytečně na dlouho. Nechápu, proč je lidé nemohou uzavírat na několik let či dní či hodin, navíc kdyby se někdo náhodou rozhodl po čase je obnovit, mohly by se konat nové a nové svatby, vždyť manželství je tak chudé na slavnosti, přiznejme si, že narozeniny dětí nestačí.

Jestliže tvrdím, že těch pravých je vždycky víc, nemyslím tím, že je bezpodmínečně nutné se se všemi zaplést, i když za pokus by to jistě stálo. Dokonce ani není nutné zaplést se s nimi současně, i když i to by mohlo být dost zajímavé. Chci jen říct, že by každý měl mít na paměti, že je víc a možná nekonečno možností a že nevěra, tak jako většina věcí v našem životě, je volba, můžeme ji zkusit a nemusíme. Osobně se přikláním k té první možnosti, protože je riskantnější a dobrodružnější. Pamatujte, sestry prostopášené, žijeme jen jednou. Jenomže v hloubi duše věříme všichni na pohádky, toužíme zůstat věrní tomu jedinému, protože ve skrytu duše věříme na lásku. Ano, život je pohádka a nekonečné, věčné lásky neexistují, zvláště pak když v sobě strážíme možnost být nevěrné. Nebo snad zvláště když jsme nevěrné? Těžko říct, sestry ležící, kladu vám na srdce jediné – buďte věrný samy sobě.

Milovaný,

toho pravého jsem potkala po rozvodu, byl ženatý, o několik let mladší a byl to princ. Jak víte, říkala jsem mu Jakub, a nejsem si už jistá, jestli se tak ve skutečnosti jmenoval. Znamenal pro mě cosi jak první láska a nikdy ho nepřestanu milovat.

Drahý, musíte mi odpustit, že miluju všechny své muže, nerozumím, proč lidé ctí konce, když přece splynout s někým v jedno tělo, v jedno dítě – v mé tělo, v mé dítě, v tvé tělo, v tvé dítě – nemůže ve skutečnosti nikdy skončit, je to stav bez hranic, nezávislý na lidském konání. Ti muži zůstanou navždy ve mně a já navždy v nich, jsme svoji. Omlouvám se, pane, ale musíte o tom vědět, ještě jsem to nikomu neřekla.

Jakub často mizel a zase se objevoval, neudávali jsme si žádná pravidla ani tóny, přesně tak jsem to tehdy potřebovala, nezávaznost, nezávislost, která bolí, ale pro mě je snesitelnější než lež. Když se Jakub náhodou objevil, činil si na mě naprosté právo, trávili jsme spolu okamžiky k prasknutí, v nichž nebylo místo na cokoli jiného než na postel. A někdy míval oči větší a někdy zase menší.

„Vidíš moje zorničky?“

Už dost dlouho jsem neviděla nic jiného, jeho zorničky svítily v mých dnech i nocích, ale možná to byla halucinace.

„Copak to nechápeš, miláčku?“

Takhle mi říkal a mě na tom trochu znervózňovalo, že stejně jsem oslovovala svého bývalého manžela, se stejnou směsí ironie a něhy. Znervózňovalo a přitahovalo.

„Nevadí ti to?“ zeptala jsem se jednou, když jsem mu o tom řekla.

„Ne, je to dobrý slovo. Tvůj starej na tom nemůže nic změnit.“

Miláčku, miláčku, miláčku, říkám mu já až teď. Hašíš si bral stejně jako mě, tedy kdykoli ho napadlo a v ty nejnehod-

nějsí dny. Třeba když se měl ucházet o zaměstnání nebo když měl odvézt své dítě, které měl bůhvíproč.

„Ber,“ řekl tehdy a otevřel mi před očima dlaň.

Vzala bych si od něj cokoli, užívala jsem si bezuzdně všeho, co jsem ve čtrnácti zameškala.

Celou noc mi držel hlavu nad záchodem. V mezičase mezi zvracením a svíjením se na studených dlaždicích jsme se drželi v posteli za ruce, za vlasy, za nohy a zírali jeden na druhého v bezedném odevzdání.

„Miláčku, promiň,“ skuhral.

„Miláčku, prominu.“

Prominula jsem mu vždycky všechno, odpustit znamená ponechat si lásku. Hrozně mě bolel, svíral jako porod první dcery a stejně jako čerstvě vyplivnutého dítěte jsem se ho nechtěla za nic na světě vzdát, ačkoli byl ošklivý, závislý, bezbožný a celou mě ublemcal, snad mi to, pane, odpustíte.

KOLIK STOJÍ OŘÍŠKY

Skřivany jezte, ještě když letí, sestry nadoblačné, jen tak nikdy nespádnete! A držte si pěstmi ve svém životě fantazii, sestry-panenky, nevysajte ji luxem, nenakrájejte ji do polévky. Lze totiž konstatovat, že snaha o perfektně odváděné domácí práce fantazii zabíjí, buďte proto, sestry mé buvolí, v tomto směru obezřetné. Protože nechat si uloupit představivost je totéž jako dobrovolně oslepnout, ohluchnout, ochrnout. Troufám si tvrdit, že ženská obraznost může být o to bujnější, čím více ji dokážeme realizovat. Ty nejlepší, nejvýjimečnější a nejoriginálnější z nás dokážou létat, tím jsem si jista.

Ne náhodou lítáme právě na koštěti – předmětu určeném k udržování domácnosti, který se v rukách osoby s imaginací promění v nadvzdušný předmět vymykající se pravidlům slušného chování. Pro mě osobně představuje právě létající koště ženství, žádná prsatá Venuše ani Afrodita, ani Eva z Adamova žebra, to všechno vymysleli muži v dobách, kdy si ještě mohli utvářet ženy k obrazu svému. Ale létající koště je skutečnost. Mnoho tisíc let ji tajíme a je načas, sestry vzdušné, létat veřejně, vysoko nad městskou dopravou i dopravními značkami.

Představivost, obrazy, sny tanou na mysli většinou lidem, kteří bývají považováni za slabší, nežřídka hloupější, někdy i debilní jedince. Ti silní a chytřejší si osvojují znalosti učeb-

nicové, nepochybují o nich, často je dále rozvíjejí, někdy v zájmu dobra, často právě naopak. Tito lidé dovedou dobře a rychle vše sečíst a odečíst, rychle reagovat, argumentovat, rozpoznávají, co je a co není v jejich prospěch, a dobře chápou, co to prospěch je, jen ti mimořádní z nich si dokážou vypůjčit koště a obkročmo na ně nasednout.

Člověk zasněný a snící působí nemotorně, neprakticky, jako že neví, jak se jmenuje, jako že jeho zasněnost je slabostí. Problém spočívá v našem chápání praktičnosti. Proč nelze říct – podívejme, jakou má tato dívka představitost, tu určitě hned zítra zaměstnáme, protože naše firma nutně potřebuje více fantazie, nápaditosti, nutně potřebuje někoho u vytržení, někoho náměsíčního.

Netvrdím, že druh fantazie, o němž právě mluvím, takzvanou nepoužitelnou fantazii, mají jenom ženy, a už vůbec netvrdím, že ji mají všechny. Nikoli. Oplývají jí i někteří slepci, někteří Romové, černoši, blázni a tak dál. Lidé postižení. Protože jinakost, jiná imaginace a jiné myšlení se stále považují za postižení, handicap. A narodit se jako žena stále znamená určité postižení, zvláště pak když se nevměstná do tabulek předepsané krásy či předepsaného chování, sestry mé vzpurné. Stále to platí a namlouvat si cokoli jiného je nesmysl.

Jednou jsem milovala rozumného muže, opravdu, byl prototypem praktičnosti, a tedy pomýlenosti, tedy také podezíravosti, nedával ani peníze do banky, co kdyby zkrachovala, měl je doma zašité v matraci. Ale velmi jsem ho nějakou dobu milovala, chtěla jsem s ním mít děti a dům a všechno, co souvisí s milováním, alespoň já to tak mám, jenže jsem pochopila, že jemu to připadá příliš riskantní, co kdybychom zkrachovali? A co hůř, také mně to začalo připadat příliš riskantní a nepraktické, a začala jsem se poohlížet po vhodné matraci.

A tehdy jsem se ulekla. Protože láska je založena na nepraktičnosti a důvěřivosti, můžeme říct až dětské důvěřivosti

a nepodezíravosti. V tomto vztahu jsem zjistila, že kdybych se snažila, mohla bych konečně přijít na kloub praktickým způsobům, mohla bych se změnit, zbavit se své obtížné představitivosti spojené s demencí. A rozešla jsem se s ním. Dnes jej považuju za postiženého, a fakt, že jeho okolí ho vnímá právě naopak, na této věci nic nemění.

Jednou moje dcera dostala v restauraci chuť na slané oříšky. Koupil jí je, protože mě miloval, ale současně jí začal vysvětlovat, že kupovat slané oříšky v restauraci je hloupost, protože jsou dražší.

„O kolik?“ zeptala se má dcera.

Tuto otázku jsem od ní slyšela poprvé. Začal jí vysvětlovat, že v restauraci mají na všem přírážku. Dostal se až k dépéhá a k daňovému systému.

„Co je to dépéhá?“ vykvikla má dcera.

Přerušila jsem je.

„Má chuť na slané oříšky, nemůže za to, že lidi vymysleli dépéhá.“

„Ale bude se s tím celý život setkávat.“

„Já to ignoruju.“

„No ty, copak ty.“

„Je to zdraví škodlivé. Nepřeju si, aby moje děti věděly, kolik kde stojí slané oříšky. Je to blbost, na kterou mají čas. V patnácti pochopí, jak to je se slanými oříšky. Nemůžeš vytloukat z mých dětí dětství.“

Myslela jsem fantazii. Urazil se. Řekla jsem mu, že já nemám ani ponětí o tom, co je to dépéhá. Chtěl mi to srozumitelně vysvětlit, s ohledem na mou demenci.

„Ráda bych zemřela, aniž se to dozvím,“ skočila jsem mu do řeči.

Jsem si jista, že fantazie je bezpodmínečně nutná, že náš nemocný svět ji nutně potřebuje, a kdo to nechápe, je ztracen, a není mu vůbec nic platné, že ví, co je dépéhá.

Miláčku,

to slovo se mi opravdu zamlouvá, je to dobré slovo, tedy miláčku, návštěvy u mého advokáta probíhaly stále zvláštněji, stále pečlivěji jsem zvažovala, co si vezmu v den naší schůzky na sebe, zatímco on posouval naše setkávání stále více směrem k večeru, spíše k noci, ale nikdy se neodehrávala jinde než v jeho kanceláři, jako by tím chtěl podtrhnout jejich oficialitu.

„Nedala byste si panáka?“ zeptal se mě jednou a od té doby jsme popijeli pravidelně.

„Byla jsem mu nevěrná,“ připustila jsem, protože Pánubohu a právnímu zástupci se nelže.

Viděla jsem, že je zmaten a znechucen. Pane, proč muži tak špatně snášejí zálety žen, možná těch nevlastních ještě víc než vlastních, jako by byli uraženi, že v nich nehrají hlavní roli, proč si osobují na každou ženu právo, proč tak škemrají o tu hru na nevinnost? Chci, pane, abyste věděl, že jsem nevěrná vždy, když jsem zmatena, když nevěřím v lásku, když mě bolí břicho, když se cítím svobodná, když se cítím krásná, když má přijít konec světa a když nikoho nechci. Pochopte to, prosím, chápete to, miláčku?

Díval se na mě s trpkostí. Potvrdil si, že jsme všechny stejné, zavřel lahev a zavřel dvířka baru.

„Proč jste tedy odsuzovala na manželovi něco, co jste sama dělala?“ zamračil se na mě, jako by tyto věci důvěrně znal.

„Neodsuzovala jsem jeho nevěru. Nesouhlasila jsem jen s tím, že si ukrojil větší díl svobody a že na mě zůstalo méně. Svoboda není natahovací.“

Nerozuměl. Povytáhl obočí, sundal si brýle a promnul unavené oči. V koutku úst mu visela tisíce první cigareta. Přestože jsem už několik let nekouřila, jednu jsem si od něj vzala. Vy to, pane, unesete, protože kdo jiný než muž jediného objetí by vydržel povídání o nevěrách té pravé? Také se říká podvádění, pod-

vádím ho s tímhle, podvádím ho s tamtím, vševědoucí naše mateřština. Jenomže právě proto já nemohu podvádět, ale mohu být nevěrná. Potřebuju v tom činit rozdíl. Nechápu, proč nemůžu s mužem o nevěře mluvit, když o ní stejně oba dobře víme, nevím, proč mu nemohu říct – ty spíš s jinou, já spím s jiným, mějme se rádi, Bůh nás opatruj. Dohodněme se, kdo půjde ven a kdo zůstane doma s dětmi. Nedělej ze mě slepou bábu, nechci být slepá a nechci být bába, unesu všechno kromě podvodů. Ano, pane, proč tohle bývá naopak, proč většina lidí neunese nic kromě podvodu? Vy ne, že ne, odjel jste a nezůstal, a patříte tím do kategorie pohádkových princů. Chápete? Bral mi svobodu! Podváděl! Svindloval. Nebudu poslušná a nikdy to nepochopím.

„Ale co vaše děti? Máte dvě děti!“ zdůraznil můj advokát.

Ženy mají vždycky tak trochu víc dětí než muži, bohužel to stále tak je, matka poběhlíce nemyslí na děti, co jste to proboha za matku, chudáci děti. Já myslím na děti pořád, mám je v sobě obtištěné, jsem moje děti, a přesto mohu být svobodná, musím být svobodná, pokud jsem k nim dostatečně zodpovědná, pokud je miluju, musím se projevovat jako ten, kdo vidí, cítí a myslí. A miluje. Co víc jim mohu dát než naznačit jim směr? A jak jinak jim mám značit cestu než skrz své vlastní prožitky, skrz své zkušenosti. Ani děti se nepodvádějí, skončeme s těmi prohnanými hrami.

„Své děti miluju,“ řekla jsem.

„Tak proč jste rozbila to manželství?“

„Děti manželství nepotřebují, potřebují ho dospělí. Jako staří pro své podvody.“

Zamyslel se. Byla jsem mu stále méně sympatická.

„Tváříte se, že vy o vašich dětech víte všechno nejlíp.“

„Jsem jejich matka.“

Tohle jsem říkat neměla, z nějakého důvodu ho ta slova zabolěla, tvář se mu na okamžik zkrivila, ale možná se mi to jen zdálo, protože hned zase nasadil ten vyrovnaný, šťastný obličej,

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.